

Jämställdhet i Islam

Av: Jamal A. Badawi, Ph.D. World Assembly of Muslim Youth

Texten "Jämställdhet i Islam" av Jamal A. Badawi behandlar kvinnans ställning i Islam utifrån Koranens och Sunnahs normativa läror, skilda från kulturella sedvänjor som kan avvika från dessa.

Ur ett **andligt perspektiv** betonas att män och kvinnor har samma andliga natur, samma moraliska ansvar och samma möjligheter till belöning från Allah. Ingen text i Koranen anger att ett kön är överlägset det andra – överlägsenhet baseras enbart på fromhet.

Ur ett **ekonomiskt perspektiv** har kvinnan full äganderätt och ekonomisk trygghet, utan skyldighet att bidra till hushållets kostnader, medan mannen bär det finansiella ansvaret för familjen.

Ur ett **socialt perspektiv** värnas kvinnan i alla livets skeden – som dotter, hustru och mor. Äktenskap ska bygga på kärlek och ömsesidig respekt, och kvinnan har rätt att acceptera eller avvisa äktenskapsförslag. Polygami är tillåtet men varken påbjudet eller uppmuntrat.

Ur ett **rättsligt och politiskt perspektiv** har kvinnor rätt till jämlikhet inför lagen och uppmuntras att delta i det offentliga livet. De enda begränsningarna gäller att leda bön och statschefskapet.

Avslutningsvis konstaterar författaren att många muslimska sedvänjor som strider mot dessa principer beror på kulturella influenser snarare än på Islams faktiska läror.

I. Introduktion & Metodik

När man behandlar det islamiska perspektivet på ett ämne bör man tydligt skilja mellan Islams normativa läror och de mångskiftande kulturella sedvänjor som finns bland muslimer, vilka kan vara förenliga med dessa läror eller inte. Fokus för detta arbete är Islams normativa läror som kriterium för att bedöma muslimska praktiker och utvärdera deras överensstämmelse med Islam. För att fastställa vad som är "islamiskt" är det nödvändigt att skilja mellan Islams primära källor (Koranen och Sunnah) och rättsliga yttranden från lärda i specifika frågor, vilka kan variera och påverkas av deras tidsperiod, omständigheter och kulturer. Sådana yttranden och rättsutlåtanden åtnjuter inte den ofelbarhet som tillskrivs de primära och uppenbarade källorna. Vidare bör tolkning av de primära källorna bland annat beakta:

- (a) Sammanhanget för varje text i Koranen och Sunnah. Detta inkluderar det allmänna sammanhanget för Islam, dess läror, dess världsbild samt sammanhanget för suran och dess avsnitt.
- (b) Uppenbarelsens anledning, som kan kasta ljus över dess betydelse.
- (c) Sunnahs roll i att förklara och definiera innebörden av den koraniska texten.

Detta arbete är en kort genomgång av kvinnans ställning och roll i samhället ur ett islamiskt perspektiv. Ämnet är uppdelat i andliga, ekonomiska, sociala och politiska aspekter.

II. Den Andliga Aspekten

1. Enligt Koranen har män och kvinnor samma andliga mänskliga natur:

O mänsklighet: Vörda er Väktare och Herre som skapade er från en enda person, skapade av liknande natur hans maka, och från dem båda spred (likt frön) otaliga män och kvinnor; vörda Allah genom vilken ni kräver era

ömsesidiga (rättigheter) och (vörda) de moderslivar (som bar er): ty Allah vakar alltid över er. (Koranen 4:1)

Det är Han som skapade er från en enda person och gjorde hans maka av liknande natur för att han skulle kunna leva med henne (i kärlek). När de förenas bär hon en lätt börda och bär den med sig (obemärkt). När hon blir tyngre ber de båda till Allah, sin Herre (och säger): "Om Du ger oss ett gott barn lovar vi att vi (alltid) ska vara tacksamma." (Koranen 7:189)

(Han är) Skaparen av himlarna och jorden: Han har skapat par bland er och par bland boskapen: på detta sätt förökar Han er: det finns ingenting som liknar Honom och Han är Den som hör och ser (allting.) (Koranen 42:11)

2. Båda könen tar emot det "gudomliga andetaget" eftersom de är skapade med samma mänskliga och andliga natur (nafs-in-waahidah):

Men Han formade honom i rätt proportion och inblåste i honom något av Sin ande. Och Han gav er (förmågorna) att höra och se och känna (och förstå): föga tacksamhet visar ni. (Koranen 15:29)

3. Båda könen är värdiga och är Allahs förvaltare på jorden.

Vi har hedrat Adams barn, försett dem med färdmedel på land och till havs; gett dem som försörjning goda och rena ting; och begåvat dem med särskilda förmåner över en stor del av Vår Skapelse. (Koranen 17:70)

Se, din Herre sade till änglarna: "Jag ska skapa en ställföreträdare på jorden." De sade: "Ska Du placera där någon som ska skapa oreda och utgjuta blod? Medan vi firar Ditt lov och prisar Ditt heliga (namn)?" Han sade: "Jag vet vad ni inte vet." (Koranen 2:30)

4. Enligt Koranen är kvinnan inte skyldig till "människans fall." Graviditet och förlossning ses inte som straff för att ha "ätit från det förbjudna trädet." Tvärtom betraktar Koranen dessa som skäl för kärlek och respekt gentemot mödrar.

I berättelsen om Adam och Eva hänvisar Koranen ofta till dem båda och utpekar aldrig Eva som ensamt ansvarig:

O Adam! Bo du och din hustru i trädgården och njut av (dess goda ting) som ni [båda] önskar: men närma er inte detta träd eller löper ni [båda] in i skada och överträdelse. Då började Satan viska förslag till dem och förde öppet fram inför deras sinnen all den skam som var dold för dem

(tidigare): han sade: "Er Herre förbjöd er bara detta träd för att ni [båda] inte skulle bli änglar eller sådana varelser som lever för evigt." Och han svor till dem båda att han var deras uppriktiga rådgivare. Så förde han genom bedrägeri dem till fall: när de smakade av trädet blev deras skam uppenbar för dem och de började sy ihop trädgårdens löv över sina kroppar. Och deras Herre kallade till dem: "Förbjöd Jag er inte det trädet och berättade Jag inte att Satan var er uttalade fiende?" De sade: "Vår Herre! Vi har kränkt våra egna själar: om Du inte förlåter oss och skänker oss Din nåd ska vi säkert gå förlorade." (Allah) sade: "Stig ni [båda] ned med fiendskap er emellan. På jorden ska ni ha er boplatz och era försörjningsmedel för en tid." Han sade: "Där ska ni [båda] leva och där ska ni [båda] dö; och därifrån ska ni [båda] tas ut (till sist)." (Koranen 7:19-27)

I fråga om graviditet och förlossning säger Koranen:

Och Vi har befallt människan (att vara god) mot sina föräldrar: i vedermöda efter vedermöda bar hennes/hans moder henne/honom och på två år skedde avvänjningen: (hör befallningen) "Visa tacksamhet mot Mig och mot dina föräldrar: till Mig är (ditt slutliga) Mål." (Koranen 31:14)

Vi har befallt människan vänlighet mot sina föräldrar: i smärta bar hennes/hans moder henne/honom och i smärta födde hon henne/honom. Att bära (barnet) till avvänjningen är (en period av) trettio månader. Till sist, när hon/han uppnår full styrkas ålder och fyller fyrtio år, säger hon/han: "O min Herre! Låt mig vara tacksam för Din nåd som Du har skänkt mig och båda mina föräldrar och att jag må handla rättfärdigt som Du kan godkänna; och var nådig mot mig i min avkomma. Sannerligen har jag vänt mig till Dig och sannerligen bugar jag mig (för Dig) i Islam [underkastelse]." (Koranen 46:15)

5. Män och kvinnor har samma religiösa och moraliska plikter och ansvar. De båda möter konsekvenserna av sina handlingar:

Och deras Herre har accepterat dem och svarat dem: "Aldrig ska Jag låta gå förlorat någons gärning bland er, vare sig man eller kvinna: ni är lemmar av varandra..." (Koranen 3:195)

Om någon utför rättfärdiga gärningar, vare sig man eller kvinna, och har tro, ska de träda in i paradiset och inte den minsta orättvisa ska göras mot dem. (Koranen 4:124)

För muslimska män och kvinnor, för troende män och kvinnor, för

hängivna män och kvinnor, för sanna män och kvinnor, för tålmodiga och uthålliga män och kvinnor, för ödmjuka män och kvinnor, för välgörande män och kvinnor, för fastande män och kvinnor, för kyska män och kvinnor, och för män och kvinnor som ofta prisar Allah — för dem har Allah berett förlåtelse och stor belöning. (Koranen 33:35)

En dag ska du se de troende männen och de troende kvinnorna hur deras Ljus löper framför dem och vid deras högra händer: (deras hälsning kommer att vara): "Glädjande nyheter för er denna Dag! Trädgårdar under vilka floder rinner! Att bo där för evigt! Detta är verkligen den högsta Framgången!" (Koranen 57:12)

6. Ingenstans i Koranen sägs att ett kön är överlägset det andra. Vissa översätter felaktigt "qiwamah," eller ansvar för familjen, som överlägsenhet. Koranen gör det tydligt att den enda grunden för en persons överlägsenhet över en annan är fromhet och rättfärdighet — inte kön, hudfärg eller nationalitet:

O mänsklighet! Vi skapade er från ett enda (par) av en man och en kvinna och gjorde er till nationer och stammar för att ni ska lära känna varandra. Sannerligen är den mest hedrade av er i Allahs ögon den mest rättfärdige bland er. Och Allah har full kunskap och är väl förtrogen (med alla ting). (Koranen 49:13)

7. Frånvaron av kvinnor som profeter eller "Allahs sändebud" i profetisk historia beror på de krav och det fysiska lidande som är förknippat med profeternas och sändebudens roll — inte på grund av någon andlig underlägsenhet.

III. Den Ekonomiska Aspekten

1. Den islamiska Sharia erkänner kvinnors fulla äganderätter före och efter äktenskap. En gift kvinna får behålla sitt flicknamn.
2. Kvinnor garanteras större ekonomisk trygghet. De har rätt att ta emot äktenskapsgåvor, att behålla nuvarande och framtida egendomar och inkomster för sin egen trygghet. Ingen gift kvinna är skyldig att spendera ett enda öre av sin egendom eller inkomst på hushållet. Hon har rätt till fullt ekonomiskt stöd under äktenskapet och under vänteperioden ('iddah) vid skilsmässa. Hon har även rätt till underhåll för barnen. Generellt sett garanteras en muslimsk kvinna försörjning i alla skeden av sitt liv — som dotter, hustru, mor eller syster.

Dessa ytterligare fördelar för kvinnor jämfört med män balanseras till viss

del av arvets bestämmelser, som i de flesta fall ger mannen dubbelt så stor arvslott som kvinnan. Detta innebär att mannen ärver mer men är ekonomiskt ansvarig för andra kvinnor — döttrar, hustrur, mödrar och systrar — medan kvinnan ärver mindre men får behålla allt för investering och ekonomisk trygghet utan någon rättslig skyldighet att spendera någon del av det, inte ens på sin egen försörjning (mat, kläder, bostad, medicin osv.).

IV. Den Sociala Aspekten

Först: Som Dotter

1. Koranen satte effektivt stopp för den grymma förislamiska sedvänjan att begrava spädbarnsflickor levande (wa'd):

När den (levande begravda) flickan (spädbarnet) tillfrågas för vilket brott hon dödades. (Koranen 81:8-9)

2. Koranen gick ännu längre och tillrättavisade de negativa attityder som vissa föräldrar visade när de fick höra nyheten om en dotters födelse i stället för en sons:

När nyheten bringas till någon av dem om (födelsen av) ett flickebarn mörknar hans ansikte och han fylls av inre sorg! Med skam döljer han sig för sitt folk på grund av den dåliga nyheten han fått! Ska han behålla henne under (tålmod och) förakt eller begrava henne i stoftet? Ack! vilket ont (val) de beslutar sig för! (Koranen 16:58-59)

3. Föräldrar är skyldiga att försörja och visa vänlighet och rättvisa mot sina döttrar. Profeten Muhammed sade:

"Den som har en dotter och inte begrava henne levande, inte förolämpar henne och inte favoriserar sin son framför henne — Allah ska föra in honom i Paradiset." [Ahmad]

"Den som försörjer två döttrar tills de mognar — han och jag ska komma på domens dag som dessa (och han pekade med sina två fingrar hållna tillsammans)." [Ahmad]

4. Utbildning är inte bara en rättighet utan också ett ansvar för alla, både män och kvinnor. Profeten Muhammed sade:

"Att söka kunskap är obligatoriskt för varje muslim" ("muslim" används här i den generella betydelsen som inkluderar både män och kvinnor). [Ibn

Majah]

Andra: Som Hustru

1. Äktenskap i Islam grundas på ömsesidig frid, kärlek och medkänsla — inte enbart på tillfredsställelsen av mannens behov:

Och bland Hans tecken är att Han skapade för er makar från er egen krets, för att ni ska leva i ro med dem, och Han har lagt kärlek och barmhärtighet mellan era (hjärtan); sannerligen finns det i detta tecken för dem som begrundar. (Koranen 30:21)

(Han är) Skaparen av himlarna och jorden: Han har skapat par bland er och par bland boskapen: på detta sätt förökar Han er: det finns ingenting som liknar Honom och Han är Den som hör och ser (allting). (Koranen 42:11)

2. Kvinnan har rätt att acceptera eller avvisa äktenskapsförslag. Hennes samtycke är en förutsättning för äktenskapskontraktets giltighet enligt Profetens lära. Det följer att om "arrangerat äktenskap" innebär att gifta bort flickan utan hennes samtycke, så är ett sådant äktenskap ogiltigt om hon så önskar.

"Ibn Abbas berättade att en flicka kom till Guds sändebud, Muhammed, och berättade att hennes far hade tvingat henne att gifta sig utan hennes samtycke. Guds sändebud gav henne valet ... (mellan att acceptera äktenskapet eller ogiltigförklara det)." (Ahmad, Hadith nr. 2469). I en annan version sade flickan: "Jag accepterar faktiskt detta äktenskap, men jag ville låta kvinnor veta att föräldrar inte har rätt att tvinga en man på dem." [Ibn Majah]

3. Maken är ansvarig för familjens försörjning, skydd och övergripande ledarskap (qiwamah) inom ramen för samråd och vänlighet. Det ömsesidiga beroendet och de kompletterande rollerna för män och kvinnor innebär inte "underkastelse" av någondera parten gentemot den andre. Profeten Muhammed hjälpte till med hushållssysslor trots sitt hektiska schema.

Mödrarna ska amma sina barn i två hela år om fadern önskar fullfölja amningsperioden. Men han ska stå för kostnaden för deras mat och kläder på rimliga villkor. Ingen själ ska belastas med mer än den kan bära. Ingen moder ska behandlas orättvist på grund av sitt barn och ingen fader på grund av sitt barn. En arvinge ska vara ansvarig på samma sätt. Om de

båda beslutar om avvänjning genom ömsesidigt samtycke och efter vederbörligt samråd, faller ingen skuld på dem. Om ni beslutar att anlita en ammorsa för er avkomma, faller ingen skuld på er under förutsättning att ni betalar (modern) vad ni erbjöd på rimliga villkor. Men frukta Allah och vet att Allah ser väl vad ni gör. (Koranen 2:233)

Koranen uppmanar makar att vara vänliga och omtänksamma mot sina hustrur även om de inte tycker om dem:

O ni som tror! Det är förbjudet för er att ärva kvinnor mot deras vilja. Och ni ska inte behandla dem med hårdhet för att ta ifrån dem en del av den äktenskapsgåva ni har gett dem, utom om de har gjort sig skyldiga till uppenbar oanständighet; behandla dem tvärtom med vänlighet och rättvisa. Om ni fattar ovilja mot dem kan det vara att ni ogillar något genom vilket Allah åstadkommer mycket gott. (Koranen 4:19)

Profeten Muhammed lärde:

"Jag befäller er att vara vänliga mot kvinnor..."

"Den bästa av er är den bästa mot sin familj (hustru)..."

Äktenskapliga tvister ska hanteras privat mellan parterna när det är möjligt, stegvis och utan överdrifter eller grymhet. Om tvister inte löses kan familjemedling tillgripas.

Skilsmässa ses som en sista utväg, som är tillåten men inte uppmuntrad. Under inga omständigheter uppmuntrar, tillåter eller tolererar Koranen familjvåld, fysiska övergrepp eller grymhet. Det maximalt tillåtna i extrema fall är en lätt beröring som inte ens lämnar ett märke på kroppen, i syfte att rädda äktenskapet från att kollapsa.

5. Former för upplösning av äktenskap inkluderar ömsesidig överenskommelse, makens initiativ, hustruns initiativ (om det ingår i hennes äktenskapskontrakt), domstolsbeslut på hustruns initiativ (av ett skäl), samt hustruns initiativ utan ett "skäl" under förutsättning att hon återlämnar äktenskapsgåvan till sin man (khul' [avsägelse]).
6. Prioritet för vårdnad om små barn (upp till cirka sju års ålder) ges till modern. Barnet väljer därefter själv mellan sin mor och far (i vårdnadssyfte). Vårdnadsfrågor ska avgöras på ett sätt som balanserar båda föräldrarnas intressen och barnets välbefinnande.

Frågan om Polygyami (Månggifte)

1. En av de vanliga myterna är att förknippa polygymi med Islam som om det hade införts av Islam eller vore normen enligt dess läror. Medan ingen text i Koranen eller Sunnah anger att varken monogami eller polygymi är normen, visar demografiska data att monogami är normen och polygymi är undantaget. I nästan alla länder och på global nivå är antalet män och kvinnor nästan jämnt, med något fler kvinnor än män.

Som sådan är det en praktisk omöjlighet att betrakta polygymi som normen, eftersom det förutsätter en demografisk struktur med minst två tredjedelar kvinnor och en tredjedel män (eller 80 procent kvinnor och 20 procent män om fyra hustrur per man är normen!). Ingen islamisk "norm" grundas på ett omöjligt antagande.

2. Liksom många folk och religioner förbjöd dock inte Islam polygymi utan reglerade och begränsade den. Det är varken påbudet eller uppmuntrat, utan helt enkelt tillåtet och inte förbudet. Edward Westermarck ger många exempel på sanktionering av polygymi bland judar, kristna och andra.
3. Det enda stycket i Koranen (4:3) som uttryckligen nämner polygymi och begränsar dess utövande vad gäller antalet tillåtna hustrur och kravet på rättvisa mellan dem, uppenbarades efter slaget vid Uhud där dussintals muslimer föll som martyrer och lämnade efter sig änkor och föräldralösa barn. Detta tycks tyda på att avsikten med dess fortsatta tillåtlighet är att hantera individuella och kollektiva nödsituationer som kan uppstå då och då — det vill säga obalanser mellan antalet män och kvinnor som orsakas av krig. Detta ger en moralisk, praktisk och human lösning på problemen med änkor och föräldralösa barn som sannolikt är mer sårbara i frånvaron av en make/fadersfigur som tar hand om deras behov: ekonomiska, sällskap, ordentlig uppfostran och andra behov.

Om ni fruktar att ni inte ska kunna behandla de föräldralösa rättvist, gift er med kvinnor ni väljer — två eller tre eller fyra; men om ni fruktar att ni inte ska kunna behandla dem rättvist, då bara en... (Koranen 4:3)

4. Alla inblandade parter har valmöjligheter: att avvisa äktenskapsförslag, som i fallet med en föreslagen andra hustru, eller att söka skilsmässa eller khul' (avsägelse), som i fallet med en nuvarande hustru som inte kan acceptera att leva med en polygam make.

Medan Koranen tillåter polygymi tillåter den inte polyandri (att en kvinna

har flera makar). Antropologiskt sett är polyandri mycket sällsynt. Dess utövande väcker svåra problem relaterade till barnens härstamning samt oförenligheten mellan polyandri och kvinnlig natur.

Tredje: Som Mor

1. Vänlighet mot föräldrar (särskilt mödrar) kommer näst efter dyrkan av Allah:

Er Herre har befallt att ni inte dyrkar någon annan än Honom och att ni är vänliga mot era föräldrar. Om en eller båda av dem uppnår hög ålder i ert liv, säg inte till dem ett ord av förakt och avvis dem inte, utan tilltala dem med respektfulla ord. (Koranen 17:23)

Och Vi har befallt människan (att vara god) mot sina föräldrar: i vedermöda efter vedermöda bar hennes/hans moder henne/honom och på två år skedde avvänjningen: (hör befallningen) "Visa tacksamhet mot Mig och mot dina föräldrar: till Mig är (ditt slutliga) mål." (Koranen 31:14)

2. Mödrar ges också en särskild hedersplats i Hadith:

En man kom till Profeten Muhammed och frågade: O Allahs sändebud, vem bland människorna är mest värdig mitt goda sällskap? Profeten sade: Din moder. Mannen frågade: Vem kommer sedan? Profeten sade: Din moder. Mannen frågade vidare: Och sedan? Först då sade Profeten: Din fader. (al-Bukhari)

Fjärde: Som Syster i Tron (Generellt)

1. Enligt Profeten Muhammeds ord:

"Kvinnor är inget annat än systrar (eller den andra halvan) av män (shaqa'iq)."

2. Profeten Muhammed lärde vänlighet, omsorg och respekt för kvinnor i allmänhet:

"Jag befäller er att vara vänliga mot kvinnor."

Femte: Frågan om Blygsamhet och Social Interaktion

1. Det finns bland muslimer ett stort gap mellan det ideala och det verkliga. Kulturella sedvänjor i båda ytterligheterna existerar. Vissa muslimer efterapar icke-islamiska kulturer och anammar klädsel,

obegränsat umgänge och beteenden som leder till korrupperande inflytanden på muslimer och äventyrar familjens integritet och styrka. Å andra sidan anser man i vissa muslimska kulturer att onödiga och överdrivna restriktioner är idealet. Båda ytterligheterna tycks motsäga Islams normativa läror och är inte förenliga med den dygdiga men deltagande karaktären hos samhället under Profeten Muhammeds tid.

2. Riktlinjerna för lämplig blygsamhet för män och kvinnor (klädsel och beteende) grundas på uppenbarelseskällorna (Koranen och den autentiska Sunnah) och ses därför av troende män och kvinnor som gudomligt baserade riktlinjer med legitima syften och gudomlig visdom bakom sig. De är inte restriktioner påtvingade av män eller samhället.
3. Föreställningen om nästan total avskildhet för kvinnor är främmande för den profetiska perioden. Tolkningssmässiga problem vid rättfärdigandet av avskildhet återspeglar delvis kulturella influenser och omständigheter i olika muslimska länder.

V. Den Rättsliga/Politiska Aspekten

1. Båda könen har rätt till jämlikhet inför lagen och domstolarna. Rättvisa är könsneutral. De flesta hänvisningar till vittnesmål i Koranen gör ingen hänvisning till kön. Vissa hänvisningar likställer fullt ut mäns och kvinnors vittnesmål.

Och för dem som anklagar sina makar och inte har (till stöd) något annat bevis än sitt eget — deras ensamma vittnesmål (kan godtas) om de vittnar fyra gånger (med ed) vid Allah att de sannerligen talar sanning; och det femte (eden) (bör vara) att de högtidligt anropar Allahs förbannelse över sig själva om de ljuger. Men straffet avvärjs från hustrun om hon vittnar fyra gånger (med ed) vid Allah att (hennes make) ljuger; och det femte (eden) bör vara att hon högtidligt anropar Allahs vrede över sig själv om (hennes anklagare) talar sanning. (Koranen 24:6-9)

En hänvisning i Koranen skiljer mellan en mans och en kvinnas vittnesmål. Det är lämpligt att citera denna hänvisning och förklara den i sitt eget sammanhang och i sammanhanget av andra hänvisningar till vittnesmål i Koranen.

O ni som tror! När ni ingår transaktioner med varandra som inbegriper framtida förpliktelser under en fastställd tidsperiod, nedteckna dem skriftligt. Låt en skrivare troget nedteckna (vad som avtalas) mellan parterna: låt inte skrivaren vägra att skriva som Allah har lärt honom, så

låt honom skriva. Låt den som ikläder sig skulden diktera men låt honom frukta sin Herre Allah och inte förminska något av vad han är skyldig. Om den skuldsatte är psykiskt svag eller skröplig eller inte själv kan diktera, låt hans förmyndare diktera troget. Och tag två vittnen bland era män, och om det inte finns två män, då en man och två kvinnor av sådana ni väljer som vittnen, så att om en av dem missar kan den andra påminna henne. Vittnena ska inte vägra när de kallas (att vittna). Förakta inte att skriftligen nedteckna (ert kontrakt) för en framtida period, vare sig det är litet eller stort: det är rättvist inför Allah, mer lämpligt som bevis och bekvämare för att förhindra tvister er emellan; men om det är en transaktion som ni genomför omedelbart sinsemellan, faller ingen skuld på er om ni inte nedtecknar den skriftligt. Men tag vittnen när ni ingår ett handelsavtal; och låt varken skrivare eller vittne lida skada. Om ni (orsakar sådan skada) vore det ondska hos er. Frukta därför Allah; ty det är Allah som lär er. Och Allah är väl förtrogen med alla ting. (Koranen 2:282)

Några kommentarer om denna text är nödvändiga för att förhindra vanliga feltolkningar:

a) Den kan inte användas som argument för att det finns en allmän regel i Koranen att ett kvinnligt vittnesmål endast är värt hälften av ett manligt. Denna förmodade "regel" upphävs av den tidigare hänvisningen (24:6–9) som uttryckligen likställer båda könen vittnesmål i den aktuella frågan.

b) Sammanhanget för detta stycke (ayah) rör vittnesmål om finansiella transaktioner, som ofta är komplexa och fyllda av affärsterminologi. Stycket gör ingen generell slutsats som annars skulle motsäga 24:6–9 som citerades tidigare.

c) Skälet till variationerna i antalet manliga och kvinnliga vittnen som krävs anges i samma stycke. Ingen hänvisning gjordes till det ena eller andra könets underlägsenhet eller överlägsenhet som vittne. Det enda skälet som anges är att bekräfta kvinnans vittnesmål och förhindra oavsiktliga fel i uppfattningen av affärsuppgörelsen. Den arabiska termen som används i detta stycke (tadhilla) betyder bokstavligen "går vilse," "blir förvirrad eller misstar sig." Men är kvinnor det enda kön som kan missta sig och behöva bekräftelse av sitt vittnesmål? Definitivt inte, och det är därför den allmänna regeln för vittnesmål i islamisk rätt är att ha två vittnen även om de båda är män.

Detta lämnar oss med endast en rimlig tolkning: i ett idealiskt islamiskt samhälle, såsom det föreställs av islamiska läror, kommer de kvinnliga

medlemmarna att prioritera sina feminina funktioner som hustrur, mödrar och pionjärer inom välgörenhetsarbete. Denna betoning, samtidigt som den gör dem mer erfarna inom familjens och det sociala livets inre funktioner, kanske inte ger dem tillräcklig exponering och erfarenhet av affärstransaktioner och terminologi. En typisk muslimsk kvinna i ett verkligt islamiskt samhälle kommer därför normalt sett inte att vara närvarande när affärsuppgörelser förhandlas fram, och om hon är närvarande kanske hon inte till fullo förstår uppgörelserna. I ett sådant fall hjälper bekräftelse från två kvinnliga vittnen dem att påminna varandra och därigenom ge en korrekt redogörelse för vad som hände.

d) Det är viktigt att komma ihåg att det är en opartisk domares skyldighet, i ett specifikt fall, att utvärdera trovärdigheten, kunskapen och erfarenheten hos varje vittne samt de specifika omständigheterna i det aktuella fallet.

2. Den allmänna regeln i det sociala och politiska livet är deltagande och samarbete mellan män och kvinnor i offentliga angelägenheter:

De troende, män och kvinnor, är varandras beskyddare; de påbjuder det rätta och förbjuder det onda: de utövar regelbunden bön, praktiserar regelbunden välgörenhet och lyder Allah och Hans apostel. Över dem ska Allah utgjuta Sin nåd: ty Allah är Upphöjd i makt, Vis. (Koranen 9:71)

3. Det finns nu tillräckliga historiska bevis för muslimska kvinnors deltagande i valet av härskare, i offentliga frågor, i lagstiftning, i administrativa befattningar, i lärdom och undervisning, och till och med på slagfältet. Sådant engagemang i sociala och politiska angelägenheter skedde utan att tappa siktet på de kompletterande prioriteringarna för båda könen och utan att kränka islamiska riktlinjer för blygsamhet och dygd.
4. Det finns ingen text i Koranen eller Sunnah som utesluter kvinnor från någon ledarskapsposition, förutom vad gäller att leda bön på grund av bönens format såsom förklarats tidigare, samt statschefsrollen (baserat på den vanliga och rimliga tolkningen av Hadith).

Statschefen i Islam är inte ett ceremoniellt överhuvud. Han leder offentliga böner vid vissa tillfällen, reser ständigt och förhandlar med tjänstemän från andra stater (som mestadels är män). Han kan vara involverad i konfidentiella möten med dem. Ett sådant tungt engagemang och dess nödvändiga format kanske inte är förenligt med islamiska riktlinjer relaterade till interaktionen mellan könen och prioriteringen av kvinnliga

funktioner och deras värde för samhället. Dessutom är den konceptuella och filosofiska bakgrunden hos kritikerna av detta begränsade undantag präglad av individualism, egotillfredsställelse och förkastandet av gudomlig väglednings giltighet till förmån för andra människoskapade filosofier, värderingar eller "ismer." Det yttersta målet för en muslimsk man eller kvinna är att osjälviskt tjäna Allah och umman i vilken lämplig kapacitet som helst.

Islamiska texter om jämställdhet mellan könen: Ignoreras de?

1. Textliga påbud om jämställdhet mellan könen och den profetiska förebilden ignoreras ibland av vissa, om inte de flesta, muslimer — både individuellt och kollektivt. En revidering av sedvänjor (inte gudomliga påbud) är nödvändig. Det är inte den uppenbarade Koranen och Sunnah som behöver någon redigering eller revidering. Det som behöver omprövas är felibara mänskliga tolkningar och sedvänjor.
2. Varierande sedvänjor i muslimska länder återspeglar ofta kulturella influenser (lokala eller utländska), mer än Shariahs bokstav eller anda.
3. Lyckligtvis finns det en framväxande trend mot en bättre förståelse av jämställdhet mellan könen, baserad på Koranen och Hadith — inte på främmande och importerade icke-islamiska värderingar och inte på grundval av det befintliga förtryckande och orättvisa status quo i många delar av den muslimska världen.

Slutnoter

1. Termen "jämlighet" (equity) används i stället för det vanliga uttrycket "equality" (likhet), som ibland felaktigt uppfattas som absolut likhet i varje enskild jämförelsedetalj snarare än den övergripande jämligheten. Jämlighet används här för att betyda rättvisa och övergripande jämlighet i helheten av båda könen rättigheter och ansvar. Det tillåter möjligheten till variationer i specifika delar inom den övergripande balansen och jämligheten. Det är analogt med två personer som innehar olika valutor som för vardera personen motsvarar US\$1000. Även om var och en av de två personerna kan inneha mer av en valuta än den andre, uppgår det totala värdet ändå till US\$1000 i varje fall. Det bör tilläggas att ur ett islamiskt perspektiv är männens och kvinnornas roller kompletterande och samarbetande snarare än konkurrerande.

2. Sunnah hänvisar till Profeten Muhammeds ord, handlingar och bekräftelser (samtycke) i frågor som rör innebörden och utövandet av Islam. En annan vanlig term som vissa auktoriteter anser vara likvärdig med Sunnah är Hadith (plural: Ahadeeth) som bokstavligen betyder "yttranden."
3. I båda koraniska hänvisningarna, 15:29 och 32:9, är de arabiska termerna som används basharan och al-Insaan, vilka båda betyder en människa eller en person. Engelska översättningar förmedlar vanligtvis inte denna betydelse och använder ofta termerna "man" eller pronomenet "him" för att hänvisa till "person" utan en särskild könsidentifikation. Lika felaktigt är den vanliga översättningen av Bani Adam till "sons of Adam" eller "men" i stället för den mer korrekta termen "children of Adam" (Adams barn).
4. Betoningen är vår. Det förklarande tillägget "(båda)" lades till när den koraniska arabiska texten tilltalar Adam och Eva, som "lahoma, akala, akhrajahoma." Detta gjordes för att undvika feltolkning av den engelska termen "you" som en tilltal till en enskild person. För den bibliska versionen av berättelsen och dess implikationer, se The Holy Bible, RSV, American Bible Society, New York: 1952: Genesis, kapitel 2-3, särskilt 3:6, 12, 17; Leviticus 12:1-7; 15:19-30; och 1 Timoteus 2:11-14.
5. En vanlig fråga som ställs i västvärlden är om en muslimsk kvinna kan ordineras som präst, såsom mer "liberala" kyrkor gör. Det bör påpekas att det inte finns någon "kyrka" eller något "prästerskap" i Islam. Frågan om "ordination" uppkommer inte. De flesta vanliga "prästerliga" funktioner såsom religiös undervisning, andlig och social rådgivning är dock inte förbjudna för muslimska kvinnor i ett korrekt islamiskt sammanhang. En kvinna får dock inte leda böner eftersom muslimska böner innefattar prostrationer och kroppskontakt. Eftersom bönledaren förväntas stå framför församlingen och kan behöva röra sig framåt i mitten av tätt packade rader, vore det både olämpligt och obekvämt för en kvinna att befinna sig i en sådan position och prostratera — händer, knän och panna mot marken — med rader av män bakom sig. En muslimsk kvinna kan vara en islamisk lärda; i Islams tidiga dagar fanns det flera exempel på kvinnliga lärda som undervisade båda könen.
6. Detta kontrasterar med de rättsliga bestämmelserna i Europa som inte erkände denna rätt förrän nästan 13 århundraden efter Islam. "Genom en serie lagar som inleddes med 'Married Women's Property Act' 1879, ändrad 1882 och 1897, uppnådde gifta kvinnor rätten att äga egendom och ingå kontrakt på samma villkor som ogifta kvinnor, änkor och frånskilda." Se Encyclopedia Britannica, 1968, vol. 23, s.

624.

7. Denna period är vanligtvis tre månader. Om hustrun är gravid förlängs den till förlossningen.
8. Ahmad Ibn Hanbal (sammanställare), Musnad Ibn Hanbal, Dar al Ma'arif, Kairo: 1950 och 1955, vol. 3 och 4. Hadith nr. 1957 och 2104.
9. Återgiven i Al-Bayhaqi och Ibn Majah, citerad i M. S. Aftfi, Al-Mar'ah wa Huququha fi al-Islam (på arabiska), Maktabat al-Nahdhah, Kairo: 1988, s. 71.
10. Ibn Majah (sammanställare), Sunan Ibn Majah, Dar Ihya' al-Kutub al-Arabiyyah, Kairo: 1952, vol. 1, Hadith nr. 1873.
11. Matn al-Bukhari, op. cit., vol. 3, s. 257.
12. Riyad al-Saliheen, op. cit., s. 140.
13. Vid en familjetvist uppmanar Koranen maken att behandla sin hustru vänligt och att inte förbise hennes positiva egenskaper. Om problemet rör hustruns beteende kan hennes make förmana henne och vädja till förnuftet. I de flesta fall är denna åtgärd sannolikt tillräcklig. I fall där problemet kvarstår kan maken uttrycka sitt missnöje på ett annat fredligt sätt genom att sova i en separat säng. Det finns dock fall där en hustru envist fortsätter att misshandla sin make och bortse från sina äktenskapliga skyldigheter. I stället för skilsmässa kan maken ta till en annan åtgärd som kan rädda äktenskapet, åtminstone i vissa fall. En sådan åtgärd beskrivs mer korrekt som en lätt beröring på kroppen, men aldrig på ansiktet, vilket gör den mer symbolisk än bestraffande. Följande är den relaterade koraniska texten:
Männen är kvinnornas beskyddare och försörjare eftersom Allah har gett den ene mer (styrka) än den andre och eftersom de försörjer dem av sina tillgångar. Därför är de rättfärdiga kvinnorna lydigt hängivna och bevakar i (makens) frånvaro vad Allah skulle ha dem bevara. Vad gäller de kvinnor hos vilka ni fruktar illojalitet och dåligt uppförande, förmana dem (först), (sedan) vägra att dela deras säng och (sist) slå dem (lätt); men om de återvänder till lydnad, sök då inte mot dem (skäl till) förargelse: ty Allah är Högst, stor (över er alla).
 (Koranen 4:34)

Även här begränsas denna yttersta åtgärd av följande:

- a) Den måste ses som ett sällsynt undantag från de upprepade uppmaningarna om ömsesidig respekt, vänlighet och gott bemötande som diskuterats tidigare. Baserat på Koranen och Hadith får denna åtgärd användas i fall av oanständighet från hustruns sida eller extrem trots och konsekvent avvisande av makens rimliga önskemål (nushuz). Även då bör andra åtgärder såsom förmaning provas först.

b) Enligt Hadith är det inte tillåtet att slå någon i ansiktet, orsaka kroppsskada eller ens vara hård. Det som Hadith betecknar som dharban ghayra mubarrih, eller lätt slag, tolkades av tidiga jurister som en (symbolisk) användning av miswak (en liten naturlig tandborste). De kvalificerade ytterligare tillåtet "slag" som slag som inte lämnar något märke på kroppen. Det är intressant att detta fjorton århundraden gamla kriterium är detsamma som används i nutida amerikansk lag för att skilja ett lätt och ofarligt slag från "misshandel" i juridisk mening. Detta gör det tydligt att inte ens denna extrema, sista utväg och "minst onda" åtgärd som kan rädda äktenskapet uppfyller definitionerna av "fysisk misshandel," "familjvåld" eller "hustrumisshandel" i 1900-talets lagar i liberala demokratier, där sådana extremer är så vanliga att de betraktas som nationella angelägenheter.

c) Tillåtligheten av ett sådant symboliskt uttryck för allvaret i fortsatt trots innebär inte att det är önskvärt. I flera Ahadeeth avråder Profeten Muhammed från denna åtgärd. Bland hans yttranden: *"Slå inte Allahs kvinnliga tjänare," "Några (kvinnor besökte min familj och klagade på sina makar (som slog dem). Dessa (makar) är inte de bästa av er," "[Är det inte en skam att] en av er slår sin hustru som [en samvetslös person] slår en slav och kanske sover med henne i slutet av dagen."* Se Riyad Al-Saliheen, op. cit., s. 130-140. I en annan Hadith sade Profeten: *"Hur kan någon av er slå sin hustru som han slår en hingst-kamel och sedan kanske omfamna (sova med) henne?"* Sahih Al-Bukhari, op. cit., vol. 8, Hadith nr. 68, s. 42-43.

d) Att verkligen följa Sunnah innebär att följa Profeten Muhammeds exempel, som aldrig tillgrip denna åtgärd oavsett omständigheterna.

e) Islamiska läror är universella till sin natur. De svarar på behoven och omständigheterna i olika tider, kulturer och situationer, men är onödiga i andra. Vissa åtgärder kan fungera i vissa fall, kulturer eller med vissa personer men kanske inte är effektiva i andra. Per definition är något "tillåtet" varken påbjudet, uppmuntrat eller förbjudet. Det kan faktiskt vara bättre att klargöra omfattningen av tillåtligheten, som i det aktuella fallet, än att lämna det obegränsat och okvalificerat eller att ignorera det helt. I avsaknad av strikta kvalificeringar kan personer tolka saken på sitt eget sätt, vilket leder till överdrifter och verkliga övergrepp.

- f) Varje överdrift, grymhet, familjvåld eller övergrepp som begås av en "muslim" kan aldrig ärligt spåras till någon uppenbarelstext (Koranen och Hadith). Sådana överdrifter och kränkningar ska skyllas på personen/personerna själv/själva, eftersom det visar att han/hon endast låtsas följa islamiska läror och påbud och misslyckas med att följa Profetens sanna Sunnah.
14. För mer information om äktenskapslösning och vårdnad om barn, se A. Abd al-Ati, *Family Structure in Islam*, Indianapolis: American Trust Publications, 1977, s. 217–49.
 15. För mer information om frågan om polygami, se Jamal A. Badawi, *Polygyny in Islamic Law*, Plainfield, IN: American Trust Publications, samt *Islamic Teachings* (Ijudserie), Islamic Information Foundation, 1982, album IV.
 16. Se till exempel Edward A. Westermarck, *The History of Human Marriage*, 4:e uppl. (London: Macmillan, 1925), vol. 3, s. 42–43; samt *Encyclopedia Biblica*, (Red. T. K. Cheyne och J. S. Black) (London: Macmillan, 1925), vol. 3, s. 2946.
 17. A. M. B. I. Al-Bukhari (sammanställare), *Matn al-Bukhari*, Kairo: Dar Ihya al-Kutub al-Arabiyah, u.å., vol. 3, *Kitab al-Adab*, s. 47. Översatt av författaren. För en liknande engelsk översättning av denna Hadith, se *Sahih al-Bukhari* översatt av M. M. Khan, *Maktabat al-Riyadh al-Hadeethah*, Riyadh, Saudiarabien, 1982, vol. 8, *Boken om al-Adab*, Hadith nr. 2, s. 2.
 18. Återgiven av Aisha, insamlad av Ibn Asakir i *Silsilat Kunuz al-Sunnah* 1, *Al-Jami al-Sagheer*, 1:a uppl. 1410 AH. Ett datorprogram.
 19. *Riyadh al-Saliheen*, op. cit., s. 139.

Bibliografi

I. Koranen och Hadith

1. *The Holy Qur'an: Text, Translation and Commentary* av A. Y. Ali, The American Trust Publication, Plainfield, IN, 1977.
2. *Matn al-Bukhari*, Al-Bukhari (sammanställare), *Dar Ihya al-Kutub al-Arabiyah*, Kairo, Egypten, u.å.
3. *Musnad Ahmad Ibn Hanbal*, Ibn Hanbal (sammanställare), *Dar Ihya' al-Kutub al-Arabiyah*, Kairo, Egypten, 1950 och 1955.
4. *Riyadh al-Saliheen*, Al-Nawawi (sammanställare), New Delhi, Indien, u.å.
5. *Sahih Al-Bukhari*, M. Khan (översättare), *Maktabat Al-Riyadh Al-Hadeethah*, Riyadh, Saudiarabien, 1982.
6. *Silsilat Kunuz Al-Sunnah: Al-Jami al-Sagheer*, 1:a uppl., 1410 AH, ett datorprogram.

7. Sunan Ibn Majah, Dar Ihya al-Kutub al-Arabiyyah, Kairo: 1952.

II. Övriga referenser

1. Al-Mar'ah wa Huququha fi al-Islam, M. S. Aftfi, Maktabat Al-Nahdhah, Kairo: 1988.
2. The Holy Bible, RSV, American Bible Society, New York: 1952.
3. Encyclopedia Biblica, vol. 3, red. T. K. Cheyne och J. S. Black, London: Macmillan, 1925.
4. Encyclopedia Britannica, vol. 23, 1968.
5. The History of Human Marriage, vol. 3, Edward A. Westermarck, London: Macmillan, 1925.